

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ

Αγωνιστές γ' τάξεως για την απελευθέρωση της Κρήτης από τον τουρκικό ζυγό και το Κίνημα του Θερίσου

Του Ε.Κ. ΔΕΒΟΓΑ

Στο παρόν δημοσίευμα, αναφέρονται μόνο οι αγωνιστές γ' τάξεως των επαρχιών Σελίνου και Κισιάμου. Οι αγωνιστές α', β' και γ' τάξεως αναγνωρίστηκαν κατόπιν αποφάσεως του Ηγεμονικού Συμβουλίου από το 1898 και μετά ήτοι μέχρι το 1904.

Τί ήταν για παράδειγμα αντισυμβατάρχης β' φάλαγγος, όπως αναφέρεται στα ιστορικά βιβλία;

Τι ήταν η φάλαγγα αυτή;

Στρατιωτική βασιλική φάλαγγα ονομάστηκε το Σώμα Αξιωματικών που συγκροτήθηκε το 1835 από τον Βασιλιά Όθωνα, στο οποίο κατατάχτηκαν τιμές ένεκεν οι αγωνισθέντες οπλαρχηγοί κατά την Επανάσταση του 1821. Οι καταταγέντες, ανάλογα με τις υπηρεσίες που προσέφεραν καθένας στον αγώνα έλαβαν διαφόρους βαθμούς από τον βαθμό του ανθυπολοχαγού μέχρι του συνταγματάρχη.

Για τους αγωνιστές α' - β' κατηγορίας, που συνήθως είναι επώνυμοι και αναφέρονται στις εγκυκλοπαίδειες και σε επίσημη ιστορία του κράτους, θ' αναφερθούμε εν ευθέτω χρόνο.

Όσον αφορά την ιστορία της απελευθέρωσης της Κρήτης από τον τουρκικό ζυγό, θα αναλύσουμε το πολύπλοκο θέμα της αδούλωτης Κρήτης, που αποτελούσε το μήλον της έριδος των Μεγάλων Δυνάμεων για πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα. Η επανάσταση του 1878 στην Κρήτη, που ξέσπασε ταυτόχρονα με τον Ρωσοτουρκικό πόλεμο, "πνίγηκε στο αίμα" και με την παρέμβαση των Μ. Δυνάμεων (Αγγλίας - Γαλλίας - Ρωσίας - Ιταλίας), έληξε με τη Σύμβαση της Χαλέπας του Οκτωβρίου του 1878, βάσει της οποίας παραχωρούντο αρκετά προνόμια στους Χριστιανούς. Ο πασάς τότε που υπέγραψε και συμφώνησε ήταν ο Κωνίνος Αδουσίδης, ελληνικής καταγωγής. Όμως φαίνεται ότι τα προνόμια που έδωσε η σύμβαση στο χριστιανικό στοιχείο δεν άρεσαν στους Τούρκους.

Έτσι οι Τούρκοι της Κρήτης διαρκώς την παραβίαζαν. Αποτέλεσμα ήταν να σημειωθεί νέα εξέγερση των Κρητών το 1889, αλλά ούτε και τότε συνεμορφώθησαν απειλούντες διαρκώς. Οι Τούρκοι και πάλι τον Μάιο του 1896 στέλνουν φάλαγγα 4000 ανδρών κατά των επαναστατών.

Όμως οι επαναστάτες της Κρήτης τους κτύπησαν και τους έτρεψαν σε φυγή, με αποτέλεσμα οι τουρκικές απώλειες σε νεκρούς, τραυματίες και αιχμαλώτους να ανέλθουν σε 800.

Πολλοί εθελοντές από την Ελλάδα (την ελεύθερη), αξιωματικοί, σπλιτες και πολίτες, πανηγυρίζαν το γεγονός της νίκης, όμως οι Τούρκοι από την πλευρά τους, άρχισαν σφαγές Χριστιανών.

Οι στόλοι των Μ. Δυνάμεων τότε αγκυροβόλησαν στο λιμάνι της Σούδας, με πρόοχημα την προστασία και ζήτησαν από την Πύλη:

1. Να διορισθεί μόνιμα χριστιανός ηγεμόνας στην Κρήτη.
2. Να εφαρμοστεί η Σύμβαση της Χαλέπας.
3. Να συγκληθεί Γενική Συνέλευση και
4. Να δοθεί γενική αμνηστία.

Οι πρεσβευτές των Μ. Δυνάμεων υπέβαλαν στην Πύλη κανονισμό με 14 άρθρα και με την προσθήκη ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι θα είναι κατά τα 2/3 χριστιανοί και κατά το 1/3 μουσουλμάνοι. Ενώ ευρωπαίοι αξιωματούχοι θα οργανώνουν τη χωροφυλακή.

Οι Τούρκοι τυπικά αποδέχονται... αλλά τελικά και πάλι τορπίλισαν τον κανονισμό. Στην Κρήτη συνεχίζεται ο αναβρασμός και στις 23 Φεβρουαρίου 1897 οι Τούρκοι βάζουν φωτιά στον Ελληνικό Μαχαλά των Χανίων. Η πράξη αυτή των Τούρκων προκαλεί τη γενική εξέγερση των Ελλήνων, και τότε η ελληνική κυβέρνηση κινητοποιεί ναυτικές και στρατιωτικές δυνάμεις και η Κρήτη κηρύσσει την Ένωση με την Ελλάδα.

Τον Οκτώβριο του 1898 οι Μ. Δυνάμεις στέλνουν τελεσίγραφο στην Πύλη, η οποία υποκύπτει. Διώχεται η τουρκική δύναμη και ο τουρκικός στρατός και την Κρήτη αναλαμβάνουν προσωρινά οι στόλοι των Μ. Δυνάμεων. Διόρισαν τον πρίγκιπα Γεώργιο, δευτερότοκο γιο του Γεωργίου του Α' (βασιλιά των Ελλήνων τότε), αρμοστή της Κρήτης. Ακολουθεί η σύγκρουση του πρίγκιπα Γεωργίου με τον Ελ. Βενιζέλο, που καταλήγει στο Κίνημα του Θερίσου, με αποτέλεσμα να εκδιωχθεί ο πρίγκιπας και αντ' αυτού να τοποθετηθεί ως αρμοστής ο Αλ. Ζαΐμης μετά από πρόταση του βασιλιά Γεωργίου Α'.

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΟΥ

Το Κίνημα του Θερίσου άρχισε στις 12/3/1905 και τελείωσε στις 12/11/1905. Αιτίες:

α) Η κατάθεση των όπλων (που δεν είχε ρυθμιστεί). Ο Ελ. Βενιζέλος δι' επιστολής του (υπογράφοντας οι Μάνος και Φούμης), προς τους προξένους των Μ. Δυνάμεων (διά της επίσημης εφημερίδας τότε της Επανάστασεως του Οκτωβρ. του 1905), έγραψε ότι το δικαίωμα των όπλων στους Κρήτες είχε εξασφαλισθεί με φιλία του 1858 και 1877 ακόμη και επί Οθωμαν. Αυτοκρατορίας. Όμως η εκτελεστική εξουσία (επί πρίγκιπα Γεωργίου) ηρνήθη να εφαρμόσει το δικαίωμα αυτό από το 1901 έως το 1905 και

β) Να περιληφθούν στη γενική αμνηστία των πολιτικών εγκλημάτων και οι χωροφύλακες που έλαβαν μέρος στο Κίνημα του Θερίσου και να μη θεωρηθούν ως συνωμότες καθ' ότι κατά την έναρξη του Κινήματος έμειναν πιστοί στις τάξεις των. Εκλογές προκηρύχθηκαν στις 7 Μαΐου 1906. Η Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα θα γίνει τελικά το 1912.

Βιβλιογραφία: 1. Ανάπτυξη από το περιοδικό "Ελλωτία" Δημοτική Πολιτιστική Επιχείρηση Χανίων. 2. Εγκυκλοπαίδεια ΥΔΡΙΑ. 3. Διάφορα δημοσιεύματα από το "Κίνημα του Θερίσου".

ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ Γ' ΤΑΞΕΩΣ ΚΙΣΙΑΜΟΥ

Αληφέρνης ή Βερικάκης
Αγοραστάκης Εμμ. Α.
Αναγνωστάκης Μιχαήλ
Αληγιζάκης Κων/νος Μ.
Ακρωτηριανός Μιχαήλ
Αθουσάκης Εμμ. Π.
Αναγνωστάκης Στέφανος
Αντωνιουδάκης Δημήτρ. Α.
Ανδρεαδάκης ή Λατινάκης Εμμ.
Αρχοντάκης ή Μακράκης Ιωάν. Ν.
Αθουσάκης ή Παπαμανωλάκης Ιωάν. Α.
Βαλάκης Γεώργιος
Βασιλάκης Νικόλαος
Γεωργιάκης Εμμ.
Γιακουμάκης Αναγνώστης
Γιακουμάκης Δημήτριος
Γιανναράκης Μιχαήλ Α.
Γρηγοράκης Εμμ.
Γιανναράκης Μάρκος
Γαλαμαράκης Στυλιανός
Δασκαλάκης Ιωάννης

Διαμαντάκης Αριστοτέλης
Δασκαλάκης Σταμάτης
Επιτροπάκης Νικόλαος
Ζουριδής Νικόλαος
Θεοδωράκης Βασίλειος
Κουτσουρέλης Στυλιανός
Καρδαμάκης Εμμ. Ι.
Κεραγιαννάκης Γεώργιος
Καλογεράκης Στυλιανός Ν.
Κουλάκης Ιωσήφ Ξηρ.
Καρτάκης Γεώργιος
Κοκκινάκης Ανδρ.
Κατσιουλάκης Νικόλαος Γ.
Κανιτσάκης Στέφανος
Καλογεράκης Εμμ.
Καστανουδάκης Αντωνούσα
Καμπανάκης Γεώργιος
Κουνάκης Εμμ.
Κοκκινάκης Ιωάννης
Κεραντζημπασάκης Γεώργ.
Κατράκης Αναγνώστης
Κνιθάκης Αντών. Ν.
Καρτσάνης Σπυρίδων
Κυριτσάκης Παντέλης
Κωνσταντουλάκης Δημήτρ. Ι.
Κουκουράκης Αντώνιος
Κεραγιαννάκης Γεώργιος
Καρδαμάκης Εμμ. Ι.
Καλογεράκης Στυλιανός Ν.
Κυριτσάκης Μιχαήλ
Μαρκουλάκης Γεώργιος Μ.
Μπιάκης Εμμ.
Μπερτσαλάκης Θεμιστ.
Μανουσάκης Ευστράτιος Μ.
Μπιτσανάκης Εμμ.
Μαραγκουδάκης Στέφανος
Μαλανδράκης ή Αναστασάκης Ιωάν.
Μπασιαδάκης Θεόδωρος Ε.
Μπενής Αναγνώστης
Μουριζάκης Γεώργιος
Μαρτιμανάκης Στέφανος
Μπονιτάκης Ιωάννης Θ.
Μπαλαμπός Στυλιανός
Μαραγκάκης Γεώργιος
Μακράκης Νικόλαος
Ντιγριντάκης Αναγνώστης
Νικολακάκης Γεώργιος
Νικηφοράκης Στυλιανός
Νικολακάκης Θεόδωρος
Ξηρόκης Ιωάννης
Ξηρουδάκης Κων/νος Ν.
Παπαδημητράκης Ιωάννης Α.
Πετράκης Δημήτριος Μ.
Παναγιωτάκης Σταύρος
Πατινωτάκης Παναγιώτης
Παπαδάκης Δημήτριος Α.
Παπαγιαννάκης Δημ.
Πρωμάκης Αντώνιος Μ.
Παπαφουράκης ή Παπαντρουλάκης Αναγν.
Παπαδάκης Πολυμρόνης ιερέας
Παπαδάκης ή Σγουρομαλλάκης Δημ.

Παναγιωτάκης Κων/νος
Παπαδάκης Αναστ.
Περάκης Παναγιώτης
Σιδιράκης ή Φαρμακάκης Αντώνιος
Συγγελάκης Ιωάννης
Συντζουλάκης Αντώνιος Γ.
Σκανδαλάκης Δημήτριος Γ.
Σκαλίδης Γεώργιος Αναγν.
Σκορδιλιάκης ή Μαθιουδάκης Ιωάν.
Σκοινάκης Βασίλειος
Σκαλίδης Εμμ. Γ.
Σκαλίδης Δημήτρ. Γ.
Φρυδάκης Κων/νος
Φιλιτάκης Γεώργιος
Φιωτάκης Θεόδωρος
Φαντάκης Αναγν.
Φαντράκης ή Γιαννικάκης Στυλ.
Φαλταμάκης
Γεώργιος Β.
Φαζάκης Ζαχαρίας Θεοσ.
Φρατζεσκάκης Ευστράτιος
Φαλαγγάρης Γεώργιος Μ.
Φαλαγγαράκης Βασίλειος
Χαραλαμπίδης ή Λεωνάκης Ιωάν.
Χατζάκης Αναγν.
Χαμπουδάκης Γεώργιος
Χατζηδάκης ή Μπατάκης Στυλ.

Λουσακιές
Λουριδιανά
Πανέθυμος
Σπηλιά
Πρόδρομος
Λουσακιές
Ροδοπού
Σφηνάρι
Ανώσκελη
Καμισιανά
Άγιοι Πάντες
Μονή
Νοχιά
Κούνει
Παλιόκαστρο
Μούλετε
Ζυμβραγού
Νοχιά
Ζυμβραγού
Τοπόλια
Πρόδρομος

Σπηλιά
Πρόδρομος
Λουσακιές
Λουσακιές
Αερινός
Αρμενοχώρι
Μούλετε
Σπηλιά
Ζυμβραγού
Περβολάκια
Καρθιανά
Νέο Χωριό Μεσογειών
Καμισιανά
Ροδοπού
Ανώσκελη
Κερά
Μουρί
Μαλάθυρος
Πιπεριανά
Καμισιανά
Ποταμίδα
Ροδοπού
Μαλάθυρος
Έλος
Καστέλλι
Περβολάκια
Σπηλιά
Μούλετε
Ζυμβραγού
Έλος
Πανέθυμος
Καλάθηνες
Πύργος
Μούλετε
Παλιά Ρούμματα
Λουσακιές
Πισκοπή
Μάκρωνας
Κεφάλι
Δέμπλα
Δραπανιάς
Περβολάκια
Πιπεριανά
Παλιά Ρούμματα
Μούλετε
Σκαφιώτου
Πανέθυμο
Πισκοπή
Καλάθηνες
Γαβαλοχώρι
Πάρρη Μεσογειών
Ιναχώρια
Ρόκα
Παλιά Ρούμματα
Σφακοπήγαδο
Μουρί
Κρύα βρύση
Πανέθυμο
Καρθιανά
Ροδοπού
Καλάθηνες

Γαβαλοχώρι
Περβολάκια Ιναχωρίου
Τοπόλια
Αστράπηγος
Σπηλιά
Καστέλλι
Μαλάθυρος
Κεφάλι
Επάνω Παλιόκαστρο
Καστέλλι
Έλος
Καλλεριανά
Γρυμβιλιάνα
Κυρά Πανεθύμου
Ρούμματα
Κοτσιανά
Δρακώνα
Παπαδιανά Ιναχωρίου
Δρακώνα
Πλακάλωνα
Παπαδιανά
Παπαδιανά
Ιναχώρια
Δέμπλα
Περβολάκια
Καμισιανά

ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ Γ' ΤΑΞΕΩΣ ΣΕΛΙΝΟΥ

Αναστασάκης Γεώργιος
Βλοντάκης Αρτέμιος
Βαρδουλοαναγνωστάκης Ιωάν.
Βουράκης Ιωάννης
Γεωργιακοθεοδωράκης Πωλιός
Γλακουσάκης Κυριάκος
Γλακουσάκης Χαράλαμπος
Γλαμπεδάκης Χ. Γεώργιος Δ.
Γριφάκης Ιωάννης
Γλακούσης Ιωάννης
Γκαγιολιάκης Εμμ.
Γναφάκης Δημήτρ.
Δρακιάκης Χρήστος
Δασκαλογρηγοράκης Ιωάν.
Δασκαλογρηγοράκης Αντ.
Δασκαλογρηγοράκης ή Δασκαλάκης Εμμ.
Δασκαλάκης Μιχαήλ
Ειρηνάκης Νικόλαος
Θεοδωράκης Θεόδ.
Θεοδωρονικολάκης Γεώργ.
Θεοδωρονικολάκης ή Πατεράκης Γεώργ.
Κορκιδάκης Ιωάννης
Καλογεράκης Αντώνιος
Καλογεράκης Ιωάννης
Κουκουλανάκης Νικόλαος
Καμηνάκης Χατζή Ιων.
Καλογριδάκης Γεώργιος
Κανδαράκης Χατζή Π.
Κορκιδής Ιωάννης Γ.
Κοσμαδάκης Νικόλαος
Κουκουτάκης Γεώργ.
Κουλουράκης Ιωάννης

Καλατζαντωνάκης Εμμ.
Κατσιγαράκης Αντ.
Καπαράκης Στρατής
Κουτουράκης ή Ξεραδάκης Ιωσήφ
Κυριακάκης Αντώνιος
Λιατάκης Εμμ.
Λαζόπουλος Παύλος
Λαδάκης Βασίλειος
Λιατάκης Ιωάννης
Λουράκης Αντώνιος
Λαμπάκης Ιωάννης
Μαρκετιάκης Μιχαήλ
Μπασιαδάκης Θεόδωρος
Μπιτσάκης Αντώνιος
Μπιτσάκης Θεόδωρος Ι.
Μπενής Γεώργιος
Μπελιβανάκης Διάκος
Μπουλινάκης Εμμ. Γ.
Μπουλεράκης Μιχαήλ
Μποτοράκης Κων/νος
Μποτοράκης Ιάκ. ή Κουμής
Μοράκης Νικόλαος
Μανιατάκης Γεώργιος Χ.
Μαλεφάκης Νικόλαος
Μαλανδράκης Εμμ.
Μπουλεράκης Αντ. Μ.
Μιριζάκης Ιωάννης
Μαρκιτιάκης Θεόδωρος
Μαρκουλάκης Γρηγόρης
Μανωλαράκης Γεώργιος
Μπιτσάκης Θεόδωρος Ι.
Μπιτσάκης Αντώνιος
Μπασιαδάκης Θεόδωρος
Μαρκετιάκης Μιχαήλ
Νταουντάκης Μάρκος
Νταουντάκης Βαρδής
Ξανθοδάκης Νικ. Δ.
Ξανθοδάκης Δημήτρ. Ι.
Ξανθοδάκης Νικόλαος Δ.
Παπαδάκης ή Καστανάκης Κων.
και παπά Εμμανουήλ
Παπαδαντωνάκης Γεώργιος Α.
Παπαδομιχαλάκης Εμμ.

Παπαδοσταυρουλάκης Στυλ.
Πρωτοπαπαδάκης Ιωάννης
Παναγιάκης Ιωάννης
Παναγρηγοράκης Εμμ. Κ.
Παπαρηγοράκης Μάρκος Κ.
Παπαρηγοράκης Μιχαήλ ΠΕ
Παπαδογεωργάκης -παπα Ιωάννης
Παπαδοκωνσταντάκης Νικ.
Παπαθεοδωράκης Μανούσος
Παπαδοσταυρουλάκης -παπα Ιωάννης
Πωλιουδοθεοδωράκης Γεώγ.
Παπαγιαννάκης ή Κοντινάκης Εμμ.
Παπαμαρκάκης Ιωάννης
Πυροβολάκης Κων/νος
Παπατζανάκης Ιωάννης ή Τζανής
Πενταράκης Εμμ. Α.
Σαρτζετάκης Μιχαήλ Ι.
Σαρτζετάκης Φραγκιάς Π.
Σαρτζετάκης Μιχαήλ. Εμμ.
Σταυριανουδάκης Εμμ.
Τζιάκης Εμμ. Μ.
Τογιαδάκης Χαρ. Α.
Τζουτζουράκης Νικόλαος
Τσουρής Ιωάννης
Τζαγκαράκης Νικόλαος
Τζουτζουράκης Γεώργ.
Τζατζημάκης Γεώργ.
Φιωτάκης Αντώνιος
Φιωτάκης Κων/νος, ιερέας
Φωτοδημητράκης Εμμ.
Φραγκεδάκης Εμμ. Κ.
Χαλακατεβάκης Γεώργ.
Χατζημιχαλάκης Μάρκος
Τζατζανάκης Ανδρέας

Αργαστήρι
Αζωγυρές
Ανύδρους
Μονή
Κουστογέρακο
Ροδοβάνι
Ροδοβάνι
Καμπανού
Κάνδανος
Προδρόμι
Σπηλιά
Σκάφη
Παπαδιανά
Ζυμβραγού
Ζυμβραγού
Παπαδιανά
Ασφεντλή
Προδρόμι
Μάζα
Προδρόμι
Κουστογέρακο
Επανωχώρι
Κάδροξ
Προδρόμι
Πλεμενιάνα
Στροβλές
Παπαδιανά
Κάνδανος
Επανωχώρι
Μονή
Αζωγυρές
Λυγιά

Κάνδανος
Σπίνα
Βαρδιανά
Λειβαδάς
Προδρόμι
Προδρόμι
Τεμένια
Μαράλια
Λειβαδάς
Σκλαβοπούλα
Βληθιά
Τεμένια
Μονή
Κάθρος
Αγριλές
Κάθρος
Λειβαδάς
Κουστογέρακο
Λειβαδάς
Καμπανού
Μονή
Σκλαβοπούλα
Κομισιανά
Κακοδίκι
Αργαστήρι
Καμάρια
Κουστογέρακο
Μαράλια
Πρινές
Επανωχώρι
Αγριλές
Κάντανος
Μονή
Τεμένια
Βορεινό Κακοδίκι
Μονή
Τσισκιανά
Τσισκιανά
Τσισκιανά

Λειβαδάς
Επανωχώρι
Σκλαβοπούλα
Ροδοβάνι
Ροδοβάνι
Ροδοβάνι
Αγ. Ειρήνη
Λειβάδα
Πρινές
Λειβαδάς
Αζωγυρές
Καμπανού
Καμάρια
Μαράλια
Σκάφη
Πρινέ
Πρινέ
Κάνδανος
Μονή
Κακοδίκι
Αγριλές
Κάδροξ
Λειβαδάς
Ροδοβάνι
Κακοδίκι
Κουστογέρακο
Αγ. Ειρήνη
Αγ. Ειρήνη
Αγ. Ειρήνη
Αγ. Ειρήνη
Επανωχώρι
Αγριλές
Τσισκιανά